

Medskapande demokratiutveckling för lokalsamhället - på biblioteken i Sätters kommun

**SÄTERS
KOMMUN**

1	Inledning och lokala behov.....	3
1.1	Tidigare erfarenheter	4
2	Projektbeskrivning.....	4
2.1	Erfarenhetsutbyte och samverkan	6
2.2	Målgrupper.....	6
3	Tidsplan	7
4	Organisation	7
5	Ekonomi och projektbudget	7
6	Uppföljning och rapportering	7
7	Referenser	8

Medskapande demokratiutveckling för lokalsamhället – på biblioteken i Säter kommun

1 Inledning och lokala behov

Vilken roll spelar biblioteket i samhällsplaneringen och hur är biblioteken med där de besluten tas? Vilka behov finns i Säter utifrån hur samhället kommer att förändras över tid, på 5 eller 10 års sikt? Framtidens profil på Säter, hur ser den ut? Och inom vilka områden kan biblioteket spela en viktig roll?

Den socioekonomiska förändring vi idag har lokalt och regionalt tas upp bland annat i *Socioekonomisk analys 2020: norra Mellansverige* som publicerats av Region Värmland, Region Dalarna och Region Gävleborg. Att vi blir fler äldre över 80 år samt något fler yngre ger effekter på samhället. Som att fler äldre kan behöva stöd i vardagen samt att fler yngre växer upp samtidigt som det är färre i arbetsför ålder.

Vi ser att demografin förändras, vi ser också att omvärlden förändras på snabba och, för många, ibland oväntade sätt. Vi ser i omvärlden ett behov av att stärka det demokratiska samtalet samt den demokratiska tryggheten och engagemanget. Digital delaktighet är också tydligt ett område som behöver stärkas. För att möta detta behöver biblioteken utveckla strategier för att på ett flexibelt sätt kunna ställa om och justera verksamheten för att möta aktuella behov.

Vi ser behovet av att bibliotek tar en roll i samhällsutvecklingen på digital, lokal och nationell nivå genom att arbeta med digital delaktighet, möjliggöra människors uttryck och skapande samt erbjuda en öppen, fri mötesplats för kunskapsutbyte. Som Brit Stakston tar upp i *Den femte statsmakten* vill vi utforska bibliotekets plats i samhällets utveckling i relation till medborgarna. För att stärka vårt lokalsamhälle vill vi att biblioteket ska vara en plats och aktör för att främja demokrati och gemenskap.

Vi ser nu att vi kan ta vidare steg i utforskandet av det framtida biblioteket i Säter kommun, en mindre kommun på landsbygden. För vi vill så klart fortsätta vår väg i framtiden nu och undersöka vad de närmaste stegen är men också många, långa steg in i framtiden. Kan vi vara ett exempel på den resan? Ja det tror vi.

1.1 Tidigare erfarenheter

Vi har utforskat bibliotekens traditionella uppdrag kring läsglädje, demokrati och bildning i kombination med nya metoder. Vi har testat för oss många fler sätt att bedriva biblioteksverksamhet genom Fixotek och DigidelCenter som ger utrymme för nya uttryck, eget skapande och digital delaktighet. Genom detta främjar vi bland annat fantasi, kreativitet, bildning som anges lokalt i kommunens biblioteksplan likväl som i Unescos *Folkbiblioteksmanifest*.

Ett enkelt exempel på erfarenheter vi haft visar på att när vi bygger relationer når vi mycket längre och det ger följd effekter som ger fler idéer framåt för både besökare och personal. Svensk biblioteksförnings rapport *Unga berättar* tar också upp den stora roll som relationer spelar för unga på bibliotek. Vikten av relationsbyggande rör förstås inte enbart unga utan är relevant för alla åldrar. Att bygga relationer och tillit med de som vi kan hjälpa till exempel med sin digitala delaktighet är också mycket viktigt. Det krävs kontinuitet och långsiktighet för att bygga tillit i vår verksamhet. Det kan vi fortsätta bygga på genom att internt utveckla våra roller och leda verksamheten till nya platser och genom att förstärka personalgruppen under det arbetet. Det kopplar också tydligt till vikten av medskapande och biblioteket som en möjliggörare, det blir bättre kvalitet och bredd när fler är delaktiga i det som görs och planeras.

De erfarenheter vi har med oss från tidigare år av verksamhet och Stärkta biblioteksprojekt hittills kan ta oss vidare inom fler nya sätt att bedriva biblioteksverksamhet, i ny lokal, på andra platser, med andra metoder, nya arbetssätt, nya medier. Men vi vill ta reda på mer underlag för behoven i Säters kommun och få med fler på den vägen.

2 Projektbeskrivning

Vi vill i samverkan med vårt lokalsamhälle, men även regionalt, undersöka framtidens bibliotek.

Vi planerar att internt anställa en projektledare för ledning/planering framåt på lång sikt, och som tillsammans med alla medarbetare praktisk ska bidra till våra närmaste steg framåt. Vi kommer även behöva förstärka arbetsgruppen med extra personal för att möjliggöra att hela arbetsgruppen deltar i det fördjupade arbetet med att utveckla medskapande demokratiarbete på biblioteken.

Vi kommer också att lägga fokus på att fortsätta stärka upp arbetet med den digitala delaktigheten och bygga vidare på samarbeten inom kommunen för att möjliggöra ökad kommunikation med lokalsamhället.

Projektet kommer att fokusera på dessa områden:

- Facilitering av lokalsamhällets behov
- Bygga ett större bestånd av gemensamma resurser
- Fortbildning för hela personalgruppen inom digital delaktighet och förändrade arbetssätt
- Fortsatt utveckling av arbete med digital delaktighet för allmänheten
- Ungas demokratiska inflytande på biblioteken
- Förändring av bilden av biblioteket lokalt

Vi planerar ett genomgripande arbete med att förflytta hela verksamheten till en position där förändringsarbete är det naturliga och en gemensam väg framåt där vi aktivt är en del av lokalsamhället och det sker oavsett medier, plats eller andra fysiska förutsättningar. Vi kommer att arbeta med individer, grupper, föreningar och andra lokala aktörer för att lyfta allt biblioteket kan bidra med när det gäller kunskap, uttryck och medskapande.

Biblioteket kan bli än mer av en facilitator i lokalsamhället och vi vill undersöka hur vi kan nå längre i den arbetsmetoden. Som R. David Lankes i *Expect more* lyfter fram, vill vi att biblioteket inte ska serva lokalsamhället utan vara en del av det, vilket kräver medskapande och proaktivitet. Vi har många goda verksamhetsområden som vi har tagit steg fram med för att tydligare var en del av lokalsamhället istället för att vara en serviceinstitution, vi vill nu ta ytterligare steg mot en mer faciliterande roll i lokalsamhället. Där vi kan bidra med förutsättningar för individer, grupper och föreningar att utöka sin kunskap, skapande och interaktion.

Vi stärker upp fria och trygga mötesplatser med fler möjligheter till deltagande, skapande och trygghet. Genom att bredda bilden av biblioteket och dess möjligheter kan vi öka deltagandet och medskapandet. Vi kommer aktivt arbeta med att bjuda in och visa på möjligheterna med medinflytande, särskilt för unga. Vi vill även fortsätta vårt arbete inom spelkultur med fokus på vidgade perspektiv mellan intressen, kunskapsnivåer och målgrupper.

Idag lånar vi ut mycket mer än fysiska böcker, vårt bestånd består av fler medier och skapande digitala och analoga verktyg. Vi ser ett ökande behov av resursdelande ur ett hållbarhetsperspektiv, dels i hushållning av gemensamma resurser, dels kring tillgänglighet. Här finns en tydlig koppling till de *Globala målen i Agenda 2030*. I Unescos *folkbiblioteksmanifest* lyfts vikten av att medier, tekniska lösningar och mer traditionella material finns tillgängligt för de som har behov av det. Det vill vi ta fasta på och fortsätta utmana gränserna för vad bibliotek kan innehålla och låna ut. Det här projektet är ett steg i det arbetet genom att både undersöka fler behov och tillgängliggöra fler medier, tekniker eller verktyg.

Vi inspireras av Brit Stakstons resonemang om bibliotek som tankesmedjor och då särskilt tankarna om ett gemensamt lärande. Det är inte enskilda utbildningsinsatser i personalgruppen som generellt gör den bestående skillnaden utan i kombination med ett mer genomgripande arbete och möjlighet till utforskande tillsammans. Ett förändrat synsätt internt, kan innebära en positionsförflyttning och förändra bilden av vad ett bibliotek är i vårt lokalsamhälle.

2.1 Erfarenhetsutbyte och samverkan

Vi vill utveckla erfarenhetsutbytet vi har med andra bibliotek och aktörer för att få fler infallsvinklar. Vi har både gjort mycket lyckade verksamheter och sådant som inte alls gått som vi tänkt, och utifrån det kan vi dra slutsatser kring verksamheten i just vårt lokalsamhälle. Det kan ha bäring även på andra och vi vill på fler sätt kunna dela erfarenheter och lära oss tillsammans med andra.

Vi tar idag emot många studiebesök på Säter bibliotek och vill kunna fortsätta utveckla hur vi kan dela med oss och samtidigt få nya impulser, insikter och synsätt hos oss. Vi kommer därför att samarbeta med Länsbibliotek Dalarna kring digitala metoder för erfarenhets- och kunskapsutbyte vid studiebesök.

Vi kommer även att samarbeta med vår lokala SVEROK-spelförening samt med Studieförbundet kring spelkultur och spelutbildningar gällande rollspel och brädspel kopplat till vårt arbete med ökat medinflytande för unga.

2.2 Målgrupper

Våra främsta målgrupper kommer i det här arbetet att vara unga samt äldre.

Ungas medinflytande och möjligheter att uttrycka sig kring sina behov och intresseområden är i fokus. *Barnkonventionens* punkter om att uttrycka sin mening och åsikter samt rätten till en meningsfull fritid är utgångspunkter för oss. Ett praktiskt exempel i sin enkelhet är att barn och unga kan delta mer i inköp av medier, utifrån deras förutsättningar och intressen.

Äldre med olika behov av ökad digital delaktighet vet vi blir fler och i vårt arbete med dessa frågor ser vi ett växande behov av digital trygghet och delaktighet. Det är ett område som vi vill fortsätta utveckla verksamhet inom, genom det här projektet finns möjlighet till utveckling och utökning med avstamp från det arbete vi bedrivit de senaste åren.

Vi kommer också fortsätta samarbetet med LSS och rikta oss särskilt till unga och bidra till att stärka den digitala delaktigheten och tryggheten.

3 Tidsplan

Projektet startar oktober 2022 och pågår till december 2023.

4 Organisation

Ansvarig för projektet: kulturchef

Arbetsgrupp: biblioteksledare, MIK-bibliotekarie, MIK-pedagog,
kultursamordnare, barn- och ungdomsbibliotekarie.

Hela kulturenheten i Säters kommun är involverade, vilket är 12 personer.

5 Ekonomi och projektbudget

Ansöker om medel år 2022–2023.

Löner

520 000 kr - projektanställning internt och förstärkning av arbetsgruppen

Verksamhetskostnader

40 000 kr - utrustning och arbetsmaterial för verksamhet

20 000 kr – fortbildning och studieresor

10 000 kr - marknadsföring

6 Uppföljning och rapportering

Uppföljning sker i delårsrapport och årsbokslut till Säters kulturnämnd och kommunstyrelse.

Redogörelse sker till Statens kulturråd vid projektets slut.

7 Referenser

Fichtelius, Erik, Enarson, Eva, Hansson, Krister, Klein, Jesper & Persson, Christina (red.) (2017). *Den femte statsmakten: bibliotekens roll för demokrati, utbildning, tillgänglighet och digitalisering*. Stockholm: Kungliga biblioteket, Nationell biblioteksstrategi. <https://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:kb:publ-399>

FN:s utvecklingsprogram (UNDP) i Sverige (2022). *Globala målen*.
<https://www.globalamalen.se/>

Hedemark, Åse (2020). *Unga berättar. En studie av ungas syn på läsning och bibliotek*. Stockholm: Svens Biblioteksförning.
<https://www.biblioteksforeningen.se/rapporter/unga-berattar/>

Lankes, R. David (2016). *Expect more: demanding better libraries for today's complex world*. Second edition.

Region Värmland, Region Dalarna, Region Gävleborg (2020). *Socioekonomisk analys 2020. Norra Mellansverige*.
<https://www.regiondalarna.se/contentassets/28aedcd54a634dc7b73a0858f7a846cc/socioekonomisk-analys-2020.pdf>

UNICEF Sverige (2022). *Barnkonventionen*. <https://unicef.se/barnkonventionen/>

Stakston, Brit (2021). *Biblioteken som tankesmedjor? Förstudie om biblioteken och demokratiuppdraget*.
https://utveckling.skane.se/siteassets/publikationer_dokument/biblioteken-som-tankesmedjor-stakston-final.pdf